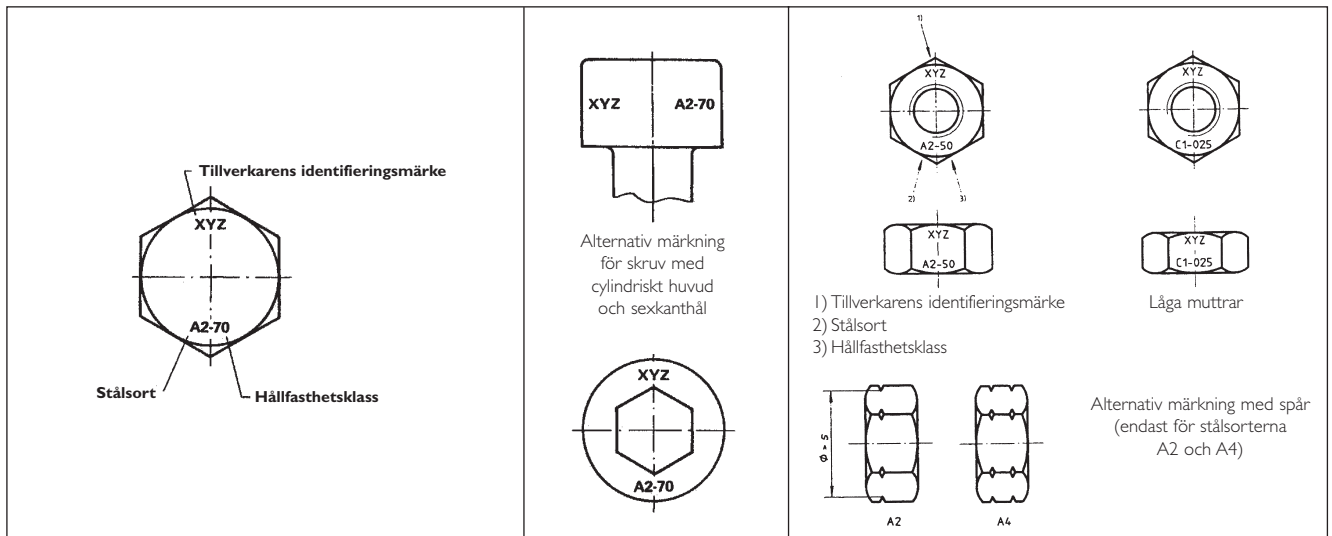

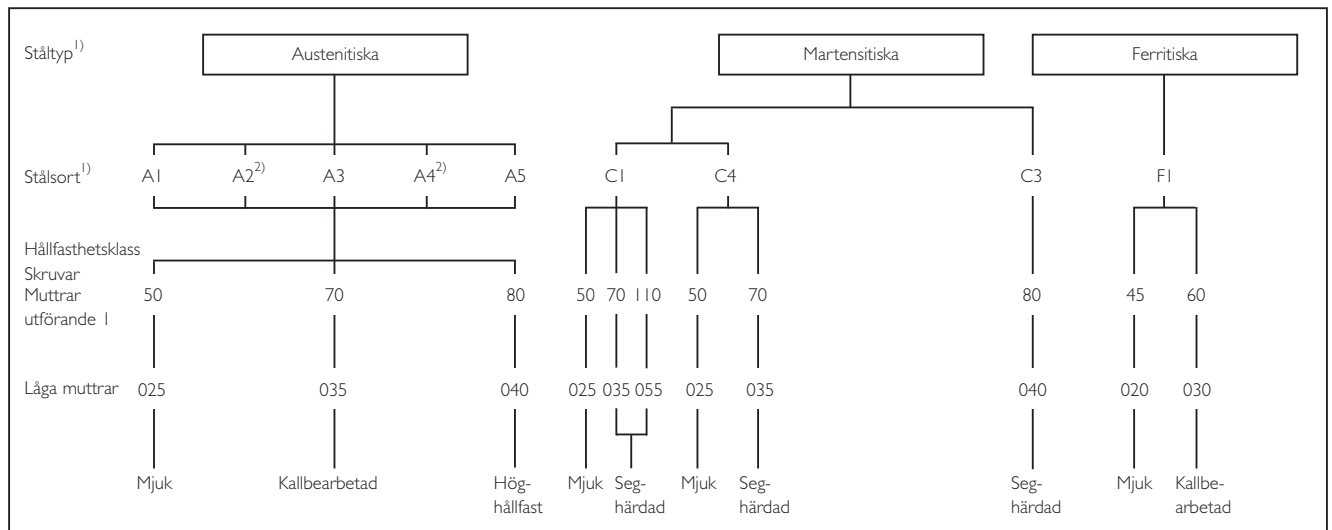
Märkning och hållfasthetsfordringar för fästelement av rostfritt stål

Tabell 191 Rostfria skruvar/muttrar

Källa: EN ISO 3506-1.

Tabell 192 Beteckningssystem för rostfria stålsorter och hållfasthetsklasser för skruvar och muttrar

¹⁾ De ståltyper och stålsorter som anges i ovanstående tabell beskrivs på sid 215 och den kemiska sammansättningen anges i tabell 6.1.

²⁾ Låghaltiga rostfria stål med kolhalt som ej överstiger 0,03% får dessutom märkas med ett L. Exempel: A4L - 80.

Källa: EN ISO 3506-2.

Beteckning

Beteckningen för stålsorten (första delen) består av bokstäverna:

- A** för austenitiskt stål, eller
- C** för martensitiskt stål, eller
- F** för ferritiskt stål

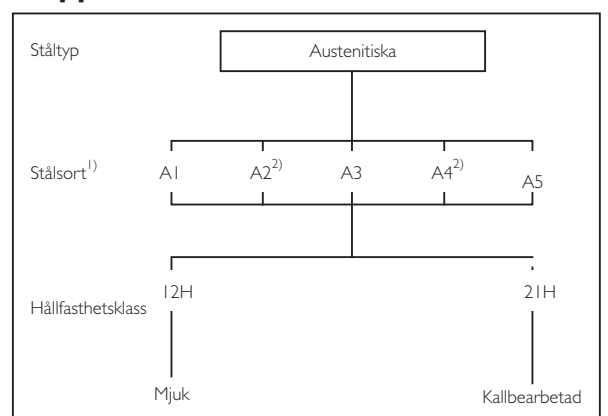
som anger ståltypen och en siffra som visar ett omfång av kemiska sammansättningar inom ståltypen.

Beteckningen för hållfasthetsklassen (andra delen) består av två siffror som anger 1/10 av dragbrottsgräns hos fästelementet.

Exempel:

- 1) **A2-70** anger: austenitiskt stål, kallbearbetad, dragbrottsgräns min. 700 N/mm² (700 MPa).
- 2) **C4-70** anger: martensitiskt stål, härdad och anlöpt, dragbrottsgräns min. 700 N/mm² (700 MPa).

Tabell 193 Beteckningssystem för rostfria stålsorter och hållfasthetsklasser för stoppskruvar och liknande fästelement

¹⁾ Den ståltyp och de stålsorter som anges i tabell 193 beskrivs på sid 215 och den kemiska sammansättningen anges i tabell 6.1.

²⁾ Låghaltiga rostfria stål med kolhalt som ej överstiger 0,03% får dessutom märkas med ett L. Exempel: A4L - 21H.

Källa: EN ISO 3506-3.

Tabell 6.1 Rostfria stål Kemisk sammansättning

Ståltyp	Stålsort	Kemisk sammansättning % ¹⁾									Anm.
		C	Si	Mn	P	S	Cr	Mo	Ni	Cu	
Austenitiska	A1	0,12	1	6,5	0,2	0,15 - 0,35	16 - 19	0,7	5 - 10	1,75 - 2,25	2) 3) 4)
	A2	0,1	1	2	0,05	0,03	15 - 20	– ⁵⁾	8 - 19	4	7) 8)
	A3	0,08	1	2	0,045	0,03	17 - 19	– ⁵⁾	9 - 12	1	9)
	A4	0,08	1	2	0,045	0,03	16 - 18,5	2 - 3	10 - 15	1	8) 10)
	A5	0,08	1	2	0,045	0,03	16 - 18,5	2 - 3	10,5 - 14	1	9) 10)
Martensitiska ^{a)}	C1	0,09 - 0,15	1	1	0,05	0,03	11,5 - 14	–	1	–	10)
	C3	0,17 - 0,25	1	1	0,04	0,03	16 - 18	–	1,5 - 2,5	–	
	C4	0,08 - 0,15	1	1,5	0,06	0,15 - 0,35	12 - 14	0,6	1	–	2) 10)
Ferritiska ^{a)}	F1	0,12	1	1	0,04	0,03	15 - 18	– ⁶⁾	1	–	11) 12)

1) Värdena är maximala värden om ej annat anges.

2) Svavel får ersättas med selen.

3) Om nickelhalten understiger 8%, måste manganhalten vara minst 5%.

4) Det finns ingen lägsta gräns för kopparhalt förutsatt att nickelhalten är högre än 8%.

5) Molybden får förekomma enligt tillverkarens val. Dock gäller att om det för vissa tillämpningar är väsentligt med en begränsning av molybdenhalten, måste detta anges av köparen vid beställningstillfället.

6) Molybden får förekomma enligt tillverkarens val.

7) Om kromhalten understiger 17%, bör nickelhalten vara minst 12%.

8) För austenitiskt rostfritt stål med en lägsta kolhalt på 0,03% får kväve förekomma med max. 0,22%.

9) Måste innehålla titan $\geq 5 \times C$ upp till max. 0,8% för stabilisering och märkas enligt denna tabell, eller måste innehålla niob och/eller tantal $\geq 10 \times C$ upp till max. 1,0% för stabilisering och märkas enligt denna tabell.

10) Enligt tillverkarens val får kolhalten vara högre där det krävs för att erhålla de specifika mekaniska egenskaperna vid större diametrar; men den skall inte överstiga 0,12% för austenitiska stål.

11) Får innehålla titan $\geq 5 \times C$ upp till max. 0,8%.

12) Får innehålla niob och/eller tantal $\geq 10 \times C$ upp till max. 1,0%.

a) Gäller ej stoppskruvar.

Källa: EN ISO 3506.

Tabell 6 Rostfria materialöversättningar

Beteckning för stålsorter enligt ISO 3506	Motsvarande stålsorter enligt svenska materialstandarder
A1	SS-stål 2346
A2	SS-stål 2332, SS-stål 2333, SS-stål 2337, SS-stål 2338, SS-stål 2351
A4	SS-stål 2343, SS-stål 2347, SS-stål 2350, SS-stål 2353
C1	SS-stål 2302, SS-stål 2303, SS-stål 2304
C3	SS-stål 2321
C4	SS-stål 2380
F1	SS-stål 2320, SS-stål 2326

Tabell 94 Användning av rostfria skruvar och pinnskruvar vid låga temperaturer (endast austenitiskt stål)

Stålsort	Lägsta temperatur vid kontinuerlig drift	
A2	-200 °C	
A4	skruvar ¹⁾	-60 °C
	pinnskruvar	-200 °C

1) I samband med legeringselementet Mo reduceras austenitens stabilitet och omslagstemperaturen ändras till högre värden om en hög grad av deformation används under tillverkningen av fästelement.

Tabell 95 Temperaturens inverkan på R_{eL} och $R_{p0,2}$

Stålsort	R_{eL} och $R_{p0,2}$ % Temperatur			
	+100 °C	+200 °C	+300 °C	+400 °C
A2 A4	85	80	75	70
C1	95	90	80	65
C3	90	85	80	60

ANM - Detta gäller endast för hållfasthetsklasserna 70 och 80.

Källa: SS-EN ISO 3506-2.

Undre sträckgräns eller spänning vid 0,2% kvarstående förlängning vid förhöjda temperaturer

Värdena som anges ovan är endast avsedda som vägledning. Om belastningen varierar vid långa driftsperioder vid förhöjda temperaturer eller om risken för spänningskorrosion är stor bör användaren rådfråga tillverkaren.

Tabell 176 Mekaniska egenskaper för skruvar och pinnskruvar - Austenitiska stålsorter

Ståltyp	Stålsort	Hållfasthetsklass	Gängdiameter	Brottgräns $R_m^{1)}$ min N/mm ²	Spänning vid 0,2% kvarstående förlängning $R_p 0,2^{1)}$ min N/mm ²	Brottförlängning $A^2)$ min mm
Austenitisk	A1, A2	50	≤M39	500	210	0,6 d
	A3, A4	70	≤M24 ³⁾	700	450	0,4 d
	A5	80	≤M24 ³⁾	800	600	0,3 d

1) Dragspänningen är beräknad på spänningsarean.

2) Skall bestämmas på den aktuella skruvlängden och ej på svarvad provstav; d är den nominella gängdiametern.

3) För fästelement med nominell gängdiameter $d > 24$ mm skall de mekaniska egenskaperna avtalas mellan användare och tillverkare och märkas med stålsort och hållfasthetsklass enligt denna tabell.

Tabell 177 Mekaniska egenskaper för skruvar och pinnskruvar - Martensitiska och ferritiska stålsorter

Ståltyp	Stålsort	Hållfasthetsklass	Brottgräns $R_m^{1)}$ min N/mm ²	Spänning vid 0,2% kvarstående förlängning $R_p 0,2^{1)}$ min N/mm ²	Brottförlängning $A^2)$ min mm	Hårdhet		
						HB	HRC	HV
Martensitisk	C1	50	500	250	0,2 d	147 - 209	—	155 - 220
		70	700	410	0,2 d	209 - 314	20 - 34	220 - 330
		110 ³⁾	1100	820	0,2 d	—	36 - 45	350 - 440
	C3	80	800	640	0,2 d	228 - 323	21 - 35	240 - 340
	C4	50	500	250	0,2 d	147 - 209	—	155 - 220
		70	700	410	0,2 d	209 - 314	20 - 34	220 - 330
Ferritisk	F1 ⁴⁾	45	450	250	0,2 d	128 - 209	—	135 - 220
		60	600	410	0,2 d	171 - 271	—	180 - 285

1) Dragspänningen är beräknad på spänningsarean.

2) Skall bestämmas på den aktuella skruvlängden och ej på svarvad provstav; d är den nominella gängdiametern.

3) Härdad och anlöpt vid en minsta anlöpningstemperatur på 275 °C.

4) Nominell gängdiameter $d \leq 24$ mm.

Tabell 178 Minsta vridbrottmoment, $M_{B,min}$ för skruvar av austenitiska stålsorter M1,6 - M16 (grov delning)

Gänga	Minsta vridbrottmoment, $M_{B,min}$ Nm		
	Hållfasthetsklass		
	50	70	80
M1,6	0,15	0,2	0,24
M2	0,3	0,4	0,48
M2,5	0,6	0,9	0,96
M3	1,1	1,6	1,8
M4	2,7	3,8	4,3
M5	5,5	7,8	8,8
M6	9,3	13	15
M8	23	32	37
M10	46	65	74
M12	80	110	130
M16	210	290	330

Minsta vridbrottmoment för martensitiska och ferritiska fästelement skall avtalas mellan tillverkare och användare.

Källa: EN ISO 3506-1.

Tabell 179 Mekaniska egenskaper för muttrar - Austenitiska stålsorter

Ståltyp	Stålsort	Hållfasthetsklass		Gängdiameter <i>d</i> mm	Spänning vid provbelastning S_p min N/mm ²	
		Muttrar utförande I ($m \geq 0,8 d$)	Låga muttrar ($0,5 d \leq m < 0,8 d$)		Muttrar utförande I ($m \geq 0,8 d$)	Låga muttrar ($0,5 d \leq m < 0,8 d$)
Austenitisk	A1	50	025	≤ 39	500	250
	A2, A3	70	035	$\leq 24^{1)}$	700	350
	A4, A5	80	040	$\leq 24^{1)}$	800	400

1) För fästelement med nominell gängdiameter $d > 24$ mm skall de mekaniska egenskaperna avtalas mellan användare och tillverkare och

markeras med sort och hållfasthetsklass enligt denna tabell.

Tabell 180 Mekaniska egenskaper för muttrar - Martensitiska och ferritiska stålsorter

Ståltyp	Stålsort	Hållfasthetsklass		Spänning vid provbelastning S_p min N/mm ²		Hårdhet		
		Muttrar utförande I ($m \geq 0,8 d$)	Låga muttrar ($0,5 d \leq m < 0,8 d$)	Muttrar utförande I ($m \geq 0,8 d$)	Låga muttrar ($0,5 d \leq m < 0,8 d$)	HB	HRC	HV
Martensitisk	C1	50	025	500	250	147 - 209	—	155 - 220
		70	—	700	—	209 - 314	20 - 34	220 - 330
		110 ¹⁾	055 ¹⁾	1100	550	—	36 - 45	350 - 440
	C3	80	040	800	400	228 - 323	21 - 35	240 - 340
	C4	50	—	500	—	147 - 209	—	155 - 220
70		035	700	350	209 - 314	20 - 34	220 - 330	
Ferritisk	F1 ²⁾	45	020	450	200	128 - 209	—	135 - 220
		60	030	600	300	171 - 271	—	180 - 285

1) Härdad och anlöpt vid minst 275 °C.

2) Nominell gängdiameter $d \leq 24$ mm.

Tabell 182 Hårdhet - Stoppskruvar skall uppfylla hårdhetskraven enl. tabell nedan

Provningsmetod	Hållfasthetsklass	
	12H	21H
Vickershårdhet HV	125 - 209	210 min
Brinellhårdhet HB	123 - 213	214 min
Rockwellhårdhet HRB	70 - 95	96 min

Tabell 181 Vridmoment vid provning av stoppskruvar med sexkantshål
Stoppskruvar med sexkantshål skall uppfylla kraven på vridmoment enl. tabell nedan

Nominell gängdiameter <i>d</i>	Minsta stoppskruvlängd ¹⁾ för provning mm				Vridmoment vid provning Nm min	
	Plan ände	Spets	Tapp	Skål	Hållfasthetsklass	
					12H	21H
1,6	2,5	3	3	2,5	0,03	0,05
2	4	4	4	3	0,06	0,1
2,5	4	4	5	4	0,18	0,3
3	4	5	6	5	0,25	0,42
4	5	6	8	6	0,8	1,4
5	6	8	8	6	1,7	2,8
6	8	8	10	8	3	5
8	10	10	12	10	7	12
10	12	12	16	12	14	24
12	16	16	20	16	25	42
16	20	20	25	20	63	105
20	25	25	30	25	126	210
24	30	30	35	30	200	332

1) De minsta längder som provas är de längder som har normalt sexkantshålsdjup.

Källa: EN ISO 3506-2 och -3.